

præterea rescriptum esse juxta stylum Curie in bulla filo, Charta, & aliis, C. 6. de *Crim. fals.* in Pontificiis rescriptis præponitur nomen Papæ; v. g. *Clemens. XII.* in Regiis verò solum nomen Dignitatis: sic: *El Rey.* Et post diem, & annum describit, sic: *Yo el Rey.* Et apponit rubricam non verò sigillum. Et Regiæ Cæmæ Consilarii Rubricas solum, non verò nomina apponunt. Et Regius Tabellio, seu Secretarius subscribit, & apponit rubricam, hoc modò: *Por mandado del Rey nuestro Señor.* D. Juan Ventura Maturana. L. 23. tit. 1. lib. 5. R. Ind. l. 4. tit. 4. l. 23. tit. 6. lib. 2. R. Ind. Si via extraordinaria, vel reservata rescriptum expeditur solum subscribit Rex, & ejus Secretarius, vel Supremus Minister; nec Rubricæ Senatorum apponuntur, taliaque rescripta debent adimpleri. Provisiones Regiæ subscribuntur à Senatoribus, aliàs licet obediatur, non mandantur executioni, L. 23. tit. 1. lib. 2. R. Ind.

93 Si dirigatur ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos confirmatos rescriptum Pontificium illos vocat. *Venerabiles fratres*, ceteros omnes fideles, etiam Reges, *filios* appellat. Si ad unum dirigatur, utitur nomine singulari, non plurali, C. 6. de *Crimin. fals.* Et licet barbarismus, vel solecismus dubius possit dissimulari in talibus rescriptis, minime verò, quando solecismus est crassus, nam talis vitiat rescriptum, C. 11. h. t. debet etiam esse purum à cancellatione, delectione, & rasura in parte suspecta, vel substantiali, scilicet, in nominibus, dispensatione, &c. C. 6. de *Fide instrum. c. 5. de Crimin. fals.* Si contra jus commune concedatur, debet addi clausula illius derogatoria; *arg. c. 5. 25. q. 2.* ne credatur supposititium: quia non præsumitur, Principem jus tot vigiliis inventum uno rescripto tollere velle.

94 Si tertii jus lædatur, de eo debet mentionem facere rescriptum, quia non præsumitur, Principem, suo rescripto velle juri alterius præjudicare, C. 15. de *Offic. deleg.* quod præcipue in nostra Hispania debet observari; *arg. l. 4. l. 7. tit. 14. lib. 4. R. C. l. 19. tit. 1. lib. 2. R. Ind.* Nec debet delegari Judex incertus ad arbitrium impetrantis elegendus: quia impetrans posset eligere Judicem, qui sibi faveret, ac proinde adversario esset suspectus nisi addita clausula: *ex certa scientia, c. 10. h. t.* Nec uni, nec pluribus Judicibus debent committi omnia negotia, tam præsentia, quam futura, quia magnum

præjudicium potestati ordinariorum inferretur, quod non præsumitur, Papani velle facere, C. 10. h. t. at verò Judicibus conservatoribus Religionum committitur omnino defensio alicujus Ordinis.

95 Aliquando rescriptum *motu proprio* conceditur, quando scilicet ex mera liberalitate Principis procedit, ex qua movetur: non verò ex instantia partis quamvis hæc præcesserit; & in rescripto additur hæc clausula: *motu proprio*, quod si non exprimitur, præsumitur, rescriptum ad instantiam, seu preces partis concessum esse, C. 23. de *Præb. in 6.* Et quamvis hæc clausula non tollat vitium obreptionis ortum ex falsi narratione, quia concedens aliquid ex errore, seu falsitate cause, non consentit, L. 15. ff. de *Jurisdic. tollit* tamen subreptionem commissam per reticentiam veri, nisi forte taceatur inhabilitas personæ, vel qualitas intrinseca beneficii, vel jus tertii præjudicetur, vel quid simile, *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. ex num. 47. Barbos. de Claus. claus. 79. ex num. 16.*

96 Rescriptum vitiosum redditur ex eo, quod obreptionem, vel subreptionem sit. Obreptionem proprie est, quando continet expressionem alicujus falsitatis circa causam motivam, vel aliud substantiale requisitum. Subreptionem dicitur, quando in eo supprimitur veritas de jure, vel consuetudine, aut stylo Curie necessario exprimens, secundum supradicta. Solent tamen hi termini sæpe in jure, & à juris interpretibus confundi, qui præterea aliquando ipsis promiscue utuntur.

97 Omne rescriptum, sive gratiæ, sive justitiæ, in quo per malitiam, & dolum est allegata falsitas, vel suppressa veritas, quæ pertinet ad substantiam rei petitiæ, est nullum ipso jure: & quidem de rescripto Gratia, id facile concedunt DD. sed idem dicendum est de rescripto justitiæ, ut tenet cum pluribus *Gonz. in C. 20. h. t. n. 8. contra Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. n. 76. & alios.* Et quidem est nullum, quoad omnes partes illius, ut utrumque constet ex generalitate, *Text. in C. 20. h. t.* Juncta com. DD. intelligentia in percelebri dicto *Text. in C. Super litteris, 20. h. t. l. ibi: Qui per fraudem, vel malitiam falsitatem exprimunt, vel supprimunt veritatem in suis perversitatis poenam, nullum ex illis litteris commodum consequantur, C. 15. h. t. l. ibi: Quia fraus, & dolum ei patrocinari non debent, tanquam mendax preceptor careat penitus impetratis, L. 1. ff. ad *Natalib. restituend. L. fin. C. de Divers. rescript. L. 36. tit.**

tit. 18. p. 3. l. b. i: *E decimos, que si Carta fuere ganada diciendo mentira è encubriendo la verdad, que non deve valer, L. 22. tit. 1. lib. 2. R. Ind.* ut latè explicant Doctores. Quod quidem locum habet, etiamsi expressio falsi, vel suppressio veri non fuissent causa finalis, sed tantum impulsiva talis rescripti, ut contra *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. n. 74. tenet* cum com. DD. *Gutierr. QQ. Canon. l. 2. cap. 15. n. 134.* Nam in poenam malitiæ impetrantis rescriptum hoc vitiatur omnino, ne ex suo delicto commodum referat. Si verò rescriptum diversos articulos contineat, si sint independentes, & inconnexi vitium in uno non vitiat quoad alium inconnexum, L. fin. C. de *Transact. c. 9. h. t. in 6.* Nam utile per inutile non vitiatur, C. 37. de *Reg. jur. in 6.* Ita *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. ex n. 69. Gonz. in c. 20. h. t. num. 6. Covar. l. 1. Var. cap. 20. n. 7. contra alios.*

98 Quando sine dolo, sed solum ex ignorantia, vel simplicitate suppressitur veritas, vel allegatur falsitas, si talis sit, ut ea cognita, Princeps non erat concessurus rescriptum, hoc vitiat, sive gratiæ, sive justitiæ sit, C. 19. c. 20. h. t. si quidem in omni rescripto subintelligitur hæc clausula: *si preces veritate nitantur, C. 2. h. t. ac proinde* veritate deficiente irritum est rescriptum; quia deest intentio, & voluntas concedendi, à qua suas vires sumit rescriptum: quia nihil tam contrarium est consensui, quam error, L. 15. ff. de *Jurisd.* Quando verò Princeps concessurus erat rescriptum, saltem in forma communi, quamvis non eo modo speciali, quod illud concessit, si rescriptum, in quo non dolose fuit expressa falsitas, vel suppressa veritas, sit justitiæ, non vitiat, sed valet in forma communi, quia narratio non dolosa solum quatenus est causa concessionis reddit vitiosum rescriptum: cum ergo solum fuisset causa formæ accidentalitatis, scilicet talis modi procedendi, non verò formæ substantialitatis, scilicet rescripti; tantum quomododum vitiat, & Judex poterit in forma communi procedere: nam tunc solum litteræ sine dolo impetratæ declarantur irritæ, quando Papa, cognita veritate, nullas prorsus litteras dedisset, C. 20. h. t. si verò rescriptum sit gratiæ, omnino vitiat, ut tenet cum aliis *Covar.*

99 Hinc à fortiori sunt irritæ rescripta gratiæ obenta, etiam sine dolo per reticentiam veritatis, qualitatit, vel circumstantiæ intrinsicæ ad rem pertinentis, quæ se habent ut causa finalis rescripti, quæ

cognita non esse concedendum; quia tunc deest Principis voluntas, à qua pendet rescriptum, C. 23. de *Præbend. in 6.* valet tamen, si veritas suppressa extrinsecè se habeat ad gratiam concedendam; imò etsi veritatis suppressio sit valde substantialis, si tamen ea cognita Princeps esset gratiam concessurus, adhuc valet rescriptum. Si dubium sit, an causa sit impulsiva, vel finalis, vel an Princeps esset concessurus, vel non; valet rescriptum. Nam in dubio potius pro valore actus, quam contra illum est faciendi interpretatio, L. 2. ff. de *Rebus dubiis. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. n. 20. cum aliis contra Molin. de Just. tr. 2. D. 173. & alios.*

100 Rescripta gratiæ obenta per falsi allegationem, etiam sine dolo, dum illa allegatio falsi causa finalis sit illius concessionis, sunt irrita ipso jure, C. 31. h. t. quia deest rescribentis voluntas. Rescripta verò justitiæ sic obenta, tantum opposita exceptione irritantur, C. 9. c. 23. h. t. *Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. n. 3.* ratio discriminis est: quia rescripta gratiæ quasi definiunt negotium; rescripta verò justitiæ solum preparant negotium, quod tandem examinandum est à Judice, & secundum merita causæ per sententiam terminabit tribuendo jus cui debetur. Si causa allegata sit tantum impulsiva, vel nihil conducat ad petitionem in rescripto contentam, vel difficiliorum eam reddat, quam redderet causa vera, non vitiat rescriptum: quæ omnia ex usu communi, & Judicio prudentum definienda sunt; *arg. C. 4. §. 1. de Offic. deleg. v. g.* si per errorem vocetur in rescripto Joannes, cum sit Petrus, illud impetrans, vel dicatur natione Gallus, cum sit Hispanus, si alias, eodem modo concederetur, valet rescriptum, L. 33. ff. de *Condition. & demonstr. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 21. n. 35.*

101 Commodò rescripti privantur, qui litteris Apostolicis abutuntur, & condemnantur ad expensas; v. g. qui dant suas litteras alteri ejusdem nominis; qui vocant in Judicium eos, contra quos nihil habent, qui litteras trahunt ad futuras controversias; qui aliquid super uno negotio, vel super pluribus actionibus personalibus, quæ commodè possunt ab uno tractari, vocant ad diversos Judices; vel qui citat reum ad loca diversa, vel ad villam indeterminate, C. fin. h. t. c. 3. cod. in 6. Præterea in Rescriptis eorum forma adeò est diligentè observanda, ut quidquid contra, vel præter, vel extra eorum tenorem fiat, declaratur nullum

omnino, C. 22. h. t. L. 5. ff. Mandat. quia pro illo casu nulla datur facultas à concedente rescriptum. Nam actus agentium non debent extendi ultra agentium voluntatem, L. 19. ff. de Rebus credit. Hinc, si à concedente præfigatur terminus ad illud præsentandum, intra illum necessario præsentandum erit; aliàs nullius roboris erit; arg. C. 4. de Offic. delegat. si nullus terminus præfigatur, rescripta gratiæ, utpotè perpetua, quocumque tempore, etiam post concedentis mortem possunt præsentari, C. 9. de Offic. delegat. in 6. C. 36. de Præb. in 6. Rescripta justitiæ, seu ad lites durant, quandiu durat jus agendi, & excipiendi super quo impetratum est, L. 2. C. de Divers. reser. Si rescribens præcipiat de pluribus alternativè, vel disjunctivè inquirere, sufficit, unum ex illis esse verum, ut exequi possit rescriptum, cum ad veritatem propositionis disjunctivæ, alterum verificari sufficiat, ut constat ex C. 4. h. t. Et sepè Summulistæ proclamant.

102 Rescripta justitiæ, & ad lites sunt strictè interpretanda, utpotè odiosa, C. 15. de Reg. jur. in 6. quia derogant juri Ordinarii, & foveat lites, quas jus tollere desiderat, C. 5. de Dol. & contum. & non debent extendi ad causas, & personas ibidem non expressas, C. 32. c. 40. de Offic. deleg. quando verò hæc clausula: *quidam alii & res alie*: apponitur in rescripto, solum personæ, & res pares, vel minores expressis includuntur; minimè tamen effranata multitudo, nec personæ, nec res majores, C. 15. h. t. solum enim per illam clausulam: *quidam alii*, possunt tres, vel quatuor personæ trahi ad iudicium, C. 2. h. t. in 6. nec ad causas post datam rescripti ortas extenditur. Nec rescriptum pro conferendo alicui beneficio vocaturo extenditur ad beneficium creatum post rescripti datam; hoc est, post tempus, quo Romæ fuit expeditum, Cl. fin. h. t. Ita ergo interpretanda sunt rescripta, ut juri communi concordent, etiamsi ad hoc aliquantulum improprietur verba, C. 18. h. t. si contra jus sint, & nullam illius mentionem faciant, sunt nulla, L. fin. C. Si contra jus, & sic debent sumi, ut quam minus corrigant jus, vel juri tertii præjudicent, L. 2. §. 10. ff. Ne quid in loc. publ. Hinc, per rescriptum impetratum contra homines Dioecesis, non possunt homines Civitatis conveniri, C. 35. h. t. arg. C. 4. de Præbend. in 6. Et si conveniendus per rescriptum, reintegra moriatur, non potest successor conveniri, C. 36. h. t.

103 In facultate generali dispensandi, quæ nemini, nisi concedenti præjudicat, saltem immediatè: vel alia quacumque gratia, quæ sit merum Principis beneficium, sine correctione juris, nec præjudicio tertii, plenissima est interpretatio faciendâ, C. 4. de Præbend. in 6. intra proprietatem verborum; nisi facultas dispensandi esset ad unum casum singularem, quia tunc esset moralitè dispensatio Superioris, solum executione delegata, & idè esset strictè interpretanda, sicut qualibet alia dispensatio, L. 141. ff. de Reg. jur. C. 28. eod. in 6. quia est relaxatio juri communis: nisi dispensatio consideretur in gratiam utilitatis publicæ, vel ex motu proprio, vel esset clausula in corpore juris, vel si statutum, vel consuetudinem juri communi contrariam ad jus commune reducat; ut in c. 27. de Decim. vel si redderetur inutilis dispensatio, si non extenderetur ad alia, ut connexa, accessoria, vel alia hujusmodi, C. 17. de Sent. excom. in 6. nam in his casibus, dispensatio latè interpretatur.

104 Litteræ super obtinendis beneficiis debent restringi, cum sint ambitiosæ, C. 4. de Præb. in 6. hoc est ambitionem sapiunt, nisi motu proprio, vel in damni compensationem concessum sit beneficium. Si in rescripto provideatur de beneficio vacaturo per resignationem, illud possidentis, non comprehendit casum, quo per mortem ipsius vacet beneficium, vel è contra, cum sint diversi modi vacandi, C. 6. h. t. in 6. Si Papa mandet alicui provideri de beneficio in aliqua Ecclesiarum Civitatis, vel Dioecesis, non extenditur ad Ecclesiam Cathedralè, quæ propter ipsius honorem sub hac generalitate in hoc casu non comprehenditur. Si verò mandet in aliqua Ecclesiarum Provinciæ provideri, tunc, & Metropolitana, & ceteræ Cathedrales Ecclesiæ includuntur, cum uberiorem gratiam in hoc, quam in præcedenti casu Pontifex facere videatur, C. 4. de Præbend. in 6.

105 Circa personas, quibus rescripta dirigi & committi possunt decernitur, in c. 11. h. tit. in 6. ibi: *Ut nullis, nisi Dignitate præditiis aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonice causa auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem de cetero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commode copia peritorum haberi*. Et quidem sufficit, qualibet Dignitas cum jurisdictione, licet non sit perpetua, qualem habent Offi-

cia-

ciales, vel Vicarii Generales Episcoporum vel Capitulorum, Sedevacante, & Superiores Conventuales Regularium seu dicendum est de Vicario forane, & de Priori Claustrali, C. 2. h. t. Si Clerico simplici alicujus rescripti executio delegatur, debet addi *ex certa scientia*: aliàs subrepticum censetur rescriptum, Episcopus verò cuilibet Clerico potest commissionem suam dare. Si executio mandetur non personæ, sed Dignitatis intuitu, v. g. si mandetur Episcopo, Praposito, vel Vicario Generali Episcopi, transit ad Successores in Dignitate, C. 14. de Offic. deleg. & idè rescriptum; quod dirigitur ad Episcopum transit ad Capitulum, & è contra; arg. c. 1. de Institut. in 6. si dirigitur ad Vicarium Generalem Episcopi, non potest Episcopus se intromittere in talem commissionem, sicut nequit Vicarius se intromittere in delegatam Episcopo quia licet illorum sit idem Tribunal, quoad jurisdictionem ordinariam, est tamen distinctum quoad delegatam: quia Officium, & Dignitas, est qualitas, cui alligatur talis commissio, & est conditio, sine qua non fieret delegatio. Rescripta verò, quæ non requirunt causæ cognitionem judicalem, possunt aliis committi, ut dispensationes S. Penitentiarie, quæ committuntur confessorio: sufficit enim, quod electus ab impetrante, seu Oratore sit approbatus ab Episcopo, & sit Doctor, in Theologia, vel in Jure Canonico, vel habeat ad hoc privilegium, quale habent nostræ Societatis Confessarii per Constitutionem Greg. XIII. Exponi. An. 1582.

106 Judex in rescripto delegatus non potest illud exequi, antequam ipsi præsentetur, cum jurisdictione non nisi scienti, & acceptanti adquiratur: & ex tunc incipit currere tempus ad ejus executionem, C. 12. de appellat. Et sanè si delegatus ante mortem delegantis citationem fecit, perpetuatur ejus jurisdictione, C. 20. de Offic. deleg. si tamen delegans moriatur re adhuc integra jurisdictione delegati expirat, C. 30. de Offic. deleg. Rescripta ad beneficia Ecclesiastica debent exequi intra triginta dies numerandos à die præsentationis; quod si non obstat legitimum impedimentum, nec contradicitor Oratores sunt mittendi in possessionem ex Bull. S. Pii. V. si ulterius Judices differant, possunt impetrantes ad delegantem, scilicet Papam appellare, C. 27. de Offic. delegat. Rescriptum verò ad lites (nisi tempus in ipso assignetur, quod quidem debet ser-

Tom. I.

vari, nisi à partibus de consensu communis prorogatur C. 4. de Offic. deleg.) est perpetuum ex Jure Canonico, C. 20. de Judic. abrogata, L. 13. §. 1. C. eod. ubi de Jure Civili tricenium præscribitur instantiæ judicii. Et quamvis in Trid. sess. 24. de Ref. cap. 20. Jubeatur, quod causa in prima instantia finiatur in Judicio Ecclesiastico, saltem infrabiennium à die litis motæ, hoc minimè servatur, imò causa Ecclesiasticæ ut immortales, & æternæ à variis Juristis increpantur; sed an jure, vel injuria non est meum decidere. Ipsi videant: & defectum, vel omissionem, si quæ est, corrigant.

107 Si super una causa plura rescripta concurrant, speciale, sive prius, sive posterius sit, derogat generali, etiamsi illius mentionem non faciat, C. 1. c. 14. v. 40. h. t. quia generi per speciem derogatur, C. 34. de Reg. jur. in 6. nisi per rescriptum sit jam adquisitum jus alicui: tunc enim debet illius fieri mentio; arg. C. 19. h. t. Si utrumque rescriptum sit speciale, si secundum faciat mentionem prioris, prævalet secundum. Si non faciat, prævalet prius; & secundum, si sit gratiæ est ipso jure nullum, si justitiæ ope exceptionem repellitur. Si utrumque sit generale, sed unum aliquomodo sit magis speciale, illud prævalet: si hac specialitate utrumque careat, prævalet prius. Quando ambigitur de revocatione litterarum, quæ ad diversos Judices sunt missæ, si posteriores, prioribus, vel è converso nolint deferre, simul utrique cognoscent: & si fortè nequiverint, simul in una sententia concordare, quamvis plures sint ex una parte, quam ex altera, per arbitros communitè electos à partibus hujusmodi concertatio sopiri debet, C. 14. h. t. si ad beneficium, vel negotium, duo, vel plura rescripta non contraria, sed convenientia ab eodem impetrantur, tanquam varia exemplaria ejusdem rescripti ad majorem cautelam obtenta considerantur, ac proindè omnia valent.

108 Si aliquis rescriptum justitiæ, vel ad lites impetravit, & ob dolum, vel negligentiam, eo non fuit usus, nec illud intra annum presentavit, si ejus adversarius secundum rescriptum impetret valet; etiamsi primi mentionem non faciat, in poenam impetrantis primum, C. 9. v. 23. h. t. si verò non potuit Judicis copiam habere, non valet secundum rescriptum, cum jam non per ipsum steterit eo non uti. Quando duo ad idem benefi-

E

cium

cium diversa rescripta impetrarum, qui prius impetravit præferret secundo impetranti, etiamsi hic secundus prius rescriptum præsentasset, & in Canonicum, v. g. prius esset receptus, dum tamen dolus; vel notabilis negligentia primo non possit imputari, C. 12. h. t. in 6. Is, cuius gratia, ut provideretur de beneficio proximè vacaturo rescriptum fuit expeditum, & postea revocatum, & tandem restitutum, non debet præferri ei, cui post revocationem, & ante restitutionem prædictas similis in eodem Ecclesia gratia facta fuit, nisi hoc exprimat à Papa, cum talis restitutio ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri sine juris alieni præ iudicio, C. 8. h. t. in 6. Si à Sede Apostolica, vel à Legato ipsius uni, & ab Ordinario alteri eodem die, idem beneficium conferatur, nec appareat, quæ collatio fuerit primo facta, erit potior conditio possidentis: si verò neuter possideat, is, cui Sedes ipsa contulerit, vel Legatus propter conferentis amplioiorem prærogativam, erit alteri præferendus, C. 31. de Præb. in 6. Si eodem die duplex rescriptum dimanet à Papa à duobus impetrantibus obtentum, & non appareat, quis primò impetravit, is, cui Papa Canoniatum contulit, est in præbenda præferendus, etiamsi alter prius præsentasset litteras, & in Canonicum fuisset receptus: Si neutri eorum, vel utrique Canoniatum contulit Papa, cum in gratia sint æquales, qui prius præsentavit rescriptum, præferitur in præbenda: Si ambo simul in presentatione concurrant, possunt Canonici unum tantum eorum, quem maluerint, altero excluso, eligere: nisi ex tenore litterarum appareat expressè, quod utrique voluit Pontifex præbendam conferri, C. 14. h. t. in 6.

109 Gratia alicui concessa, ut providere possit personis idoneis in certa Ecclesia, personis non expressis, non expirat per obitum concedentis, quamvis res adhuc sit integra, quia hæc gratia specialis decet, esse mensuram, secus si personæ sint expressæ, C. 36. de Præb. in 6. quia mandatum, re adhuc integra, morte mandantis finitur, L. 15. C. Mandat. Si Princeps concedat aliquid, hæc adjecta clausula: *Usque ad meum beneplacitum*. Expirat concessio per Principis mortem naturalem, per quam ipsius beneplacitum omninò extinguitur: secus autem, si usque ad Apostolicæ Sedis beneplacitum gratia concedatur prædicta; tunc enim, quia Sedes ipsa non moritur, duravit perpetuò, nisi à Successore

fuerit revocata. C. 5. h. t. in 6. Idem est si concedatur *tandem, quamdiu non revocaverit, vel aliter judicaverit concedens*: quia tunc solum expirat per expressam, & positivam revocationem.

110 Denique in rescriptorum executione, vel in eorum interpretatione faciendâ debet ante omnia exquiri rescribentis voluntas: si hæc sit dubia, attendi debent proprietates verborum, communis usus, & consuetudo: & præcipue, quod non lædatur jus tertii, nec corrigatur jus commune: pro quo audiamus famigeratam decisionem Alex. III. rescribentis Ravenati Archiep. in C. 5. h. t. ibi: *Si quando aliqua tua fraternitati dirigitur, que animum tuum exasperare videntur, turbari non debes. Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas: quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod præcava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Et en firmissimum fulcrum, in quo fundatur praxis nostræ Hispaniæ præsentandi, & retinendi litteras Apostolicas in Supremo Senatu Castellæ, quousque sum. Pontifex consulatur, ita ut talis retentio non fiat animo non obediendi, sed tantum supplicandi, & proponendi R. Pontifici inconvenientia, vel scandala quæ ex litterarum executione timeri possunt, L. 25. tit. 3. lib. 1. R. Cast. in his Indiarum Provinciis nulla Bulla, vel Breve Apostolicum, etiam pro indulgentiis lucrandis concessum, potest publicari, nisi prius sit in Supremo Indiarum Consilio presentatum, ut ibidem examinetur, an opponatur Regio patronatui, vel aliis nostrorum Regum privilegiis: quod si fortè aliqua Bulla sine hac circumstantia in his Regnis inveniatur, debet à Regiis Cancellariis, & à Prælati Ecclesiasticis ad Regium Consilium remitti, L. 2. t. 9. lib. R. Ind. l. 55. tit. 7. lib. 1. R. Ind. quod corroboratur. Ex C. 3. D. 19. c. 2. h. t. C. 5. de in Integ. restit. C. fin. h. t. in 6. L. fin. C. Si contra jus, L. 17. tit. 23. p. 3. L. 1. l. 2. tit. 14. lib. 4. R. Cast. cum pluribus aliis Textibus, & DD. cum Gonz. in C. 5. h. t. ex n. 3.

111 In nostra Hispania specialitèr est statutum, quod schedula Regiæ contra jus, vel forum usitata, vel in præiudicium tertii concessa obediatur, sed non mandentur executioni, quamvis habeant clausulas derogatorias, vel abrogatorias, generales, vel speciales, quibuscumque vinculis roboratæ, etiamsi motu proprio, ex-

ex certa stientia, vel de plenitudine potestatis concedatur, L. 1. l. 2. tit. 14. lib. 4. R. Cast. & ibid. D. Alfons. de Azebed. Sed ut principis litteris debitus exhibetur honor, prius osculantur, supra caput imponuntur, & obedientia præstatur, in eorum tamen executione supersedetur, quousque Princeps consulatur. Sæpè enim solent huiusmodi rescripta ob importunitatem impetrantium, magis, quam ex propria Principis voluntate expediti: & quia ob sinistram, & falsam informationem, vel ob nimias occupationes Principis, non potest facile adverti si ex eis aliquod præiudicium, vel inconveniens contra Christianæ, Spirituales, & Politicæ Reipublicæ quietem, & tranquillitatem, rectamque gubernationem sequi, vel timeri possit: idè oportet, quod non temerè, & sine examine executioni mandentur, quin hoc in Apostolica, vel Regiæ Majestatis irreverentiam cedat: quia potius ex eorum, quam contra illorum voluntatem fit; nec obedientiam, vel honorem negat, qui ipsum Principem consulit, & rogat, sicut quidam dixit Poeta:

*Qui fingit sacros auro vel marmore cultus,
Non facit ille Deos: qui rogat, ille facit.*
Pro cuius praxis justificatione videatur Illustrissimus D. D. Covar. Præb. QQ. cap. 35. n. 4. Solorz. de Jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 25. ex n. 42. plures citans, & in Polit. Ind. lib. 4. cap. 25. Salgad. de Supplicat. ad SS. p. 1. cap. 3. n. 13. Salcedo de Leg. Polit. l. 2. cap. 3. n. 25. Molin. de Just. & iure tr. 2. D. 31. n. 4. & 5. Vitor. Soto, Villalob. D. Petrus Frasso de Reg. Patron. Indiar. c. 7. n. 15. ubi plurimos citat.

TIT. IV.

De Consuetudine.

112 *Constat jus nostrum (ait Justin. in §. 3. Inst. de Jur. natur.) quo utimur, aut scripto, aut sine scripto* & §. 9. *Sine scripto jus venit: quod usus approbavit: nam diuturni mores consensu utentium comprobati Legem imitantur*. Et hæc est consuetudinis definitio, quam approbant, L. 32. l. 33. l. 35. ff. de Legib. C. 5. D. 1. ibi: *Vocatur consuetudo, quia in communi est usu, L. 4. tit. 2. p. 1. ibi: Costumbre es derecho, ò fuero, que non es escrito, el qual han usado los homes luengo tiempo, ayudandose de el en las cosas, è las razones sobre que lo usaron.*

Tom. I.

113 Consuetudo, omissis aliis divisionibus, alia est secundum jus, quæ proprius dicitur observantia, & est optimi Legum interpres, C. 8. h. tit. L. 37. ff. de Leg. Hac consuetudine interprete Lex Quadragesimalis jejuniis non violatur potu, nec modicissima sumptione cibi; cum his violetur jejuniun, quod ad sumptionem Eucharistiæ prærequiritur. Et secundum hanc regulandi sunt contractus, L. 34. ff. de Reg. jur. Judicia, & eorum causa, L. 6. tit. 2. p. 1. & alii actus; imò, & jus Divinum, quatenus indicat mentem Legislatoris, & ita fit in variis traditionibus Ecclesiæ circa usum Sacramentorum, & alia. Sed ut consuetudo possit Legem Divinam interpretari requiritur, quod sit universalis Ecclesiæ traditio, vel à Pontifice approbata, Suar. de Leg. l. 7. cap. 17. n. fin. si consuetudo secundum jus sit authentica, habet vim Legis, debetque esse decennio præscripta, & de hac dicitur in C. 3. D. 4. *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium approbantur*. Hinc merito Alex. VII. hanc propositionem, quæ est 32. damnavit: *Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesima obliget.*

114 *Alia est præter jus; per quam, scilicet inducitur jus, & obligatio ad id, de quo nulla abest Lex. Et sic in C. 5. D. 1. dicitur: Consuetudo est jus quoddam moribus institutum, quod pro Lege suscipitur, cum deficit Lex. L. 32. ff. de Leg. Alia denique est contra jus, & est illa, qua tollitur, vel abrogatur jus antecedens, C. fin. h. t. L. 32. ff. de Leg. l. 6. tit. 2. p. 1. D. Th. 1. 2. q. 97. art. 3. Et habet vim Legis, etsi nihil de novo præcipiat, sed sufficit, si ab antiqua obligatione liberet, & deobliget: Nam tunc præcipit permissionem, seu prohibet, ne quis ad observationem Legis cogatur, & ne puniatur, si non observet, Sua. de Leg. lib. 7. cap. 10. n. 2.*

115 Consuetudo differt à Legge: quia hæc est scripta, secus consuetudo, saltem in sua introductione, C. 5. D. 1. licet postea in scripturam redigatur; arg. C. 2. de Præb. in 6. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 2. Et sit in nostra Hispania tora, Hispaniæ fueros, licet in scripturam sint redacta, non habent vim, nisi in quantum eorum usus viget, & vigere probetur, Greg. Lop. in l. 7. tit. 2. p. 1. Rodrig. Suar. in Præm. fori ex n. 1. Lex pendet à voluntate Principis expressa, & unico actu vim accipit: secus consuetudo: à stylo Curie differt consuetudo, tanquam genus ab specie, nam stylus est quadam species consuetudinis, quæ solum in actibus judicialibus habet locum,

E 2

cum,

cum, & ibi debet observari cum modum judicialiter procedendi præscribat. Si vero stylus sumatur pro certo modo scribendi, loquendi, respondendi, &c. non est propriè consuetudo, quia non inducit Legem: sed est potiùs quædam hominum politica observantia, vel potest dici consuetudo facti, *Suar. de Legib. lib. 7. cap. 5. ex n. 3. Christoph. de Paz in Rubr. ad Leges styl;* à traditionibus differt consuetudo, quia hæ ab institutione Christi, Apostolorum, vel Ecclesie, non præcisè ab usu, ut consuetudo, originem habent, licèt usu, tanquam promulgatione conserventur, & ad nos sint propagata, *C. 5. c. 8. D. 11.* atque ita traditio potest esse scripta, & non scripta, ut *Apost. 2. ad Thesal. 2. v. 14.* ait *Tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram*, id est, sive verbo tantum, sive scripto, ut ait *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 4. n. 10.* Denique à præscriptione differt in eo, quod hæ bonam fidem requirit, respicitque personas privatas, & etiamsi à communitate contra communitatem præscribatur, communitas se habet, ut persona particularis: nec indiget consensu ejus contra quem præscribitur: nec jus Legale inducit, sed tantum dat jus domini, vel simili juris; secus consuetudo, quæ non requirit bonam fidem, imò à principio malam fidem requirit, siquidem est necessarius consensus Populi, & animus abrogandi Legem, qui sine notitia Legis contraria, si quæ præcessit, haberi non potest; *arg. L. 15. ff. de Jurisdic. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 18. n. 8.* contra alios. Nec respicit personas privatas, sed communitatem, quam obligat, vel aliquid permittendo deobligat: jusque Legale inducit, & consensu Legislatoris indiget. *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 1. n. 11. & 12.*

116 Respublica non recognoscens superiorem potest consuetudinem, quæ vim Legis habeat, etiam contra Legem, introducere, *L. 32. ff. de Leg. ibi: Nam cum ipse Leges, nulla alia ex causa nos teneant, quam quod iudicio Populi receptæ sunt, merito, & eas, quæ sine ullo scripto Populus probavit, tenebunt omnes: nam quid interest, suffragio Populus voluntatem suam delectaret, an rebus ipsis, & factis: D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3.* Nam sicut ratio, & voluntas hominis manifestatur verbo, ita etiam manifestatur factis, hoc enim unusquisque eligere videtur ut bonum, quod opere implet: Imò & Populus superiorem recognoscens potest introducere consuetudinem: quia Populus ex se habeat po-

testatem Legislativam, quam in Principem transtulit, & hoc sufficit, ut accedente Principis consensu, possit inducere consuetudinem, vim Legis habentem. *L. 5. tit. 2. p. 1. D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3. ibi: Consuetudo obtinet vim Legis, in quantum per eos toleratur, ad quos pertinet multitudini Legem ponere.* Sic tota Ecclesia, vel Provincia, vel Episcopatus potest inducere consuetudinem Ecclesiasticam, respectivè obligantem. Similiter Regnum, Provincia, vel Civitas Sæcularis consuetudinem Civilem inducunt. Nec unius Civitatis, vel Diocesis consuetudo obligat aliam Civitatem, vel Diocesim. Quando verò in aliqua Civitate dubitatur, quid in aliquo casu sit faciendum, recurritur ad consuetudinem Curie illius Regni, *L. 32. ff. de Legib. vel ad consuetudinem proximioris Civitatis, C. 6. h. t. & ibid. Gonz. C. 3. de Cognat. spirit.* Communitas imperfecta, qualis est familia, cum careat potestate Legislativa, nec consuetudinem obligatoriam potest inducere; *arg. L. 32. l. 35. ff. de Legib. multo que minus persona privata, etiamsi Princeps sit, vel Legislator: quia tunc non datur tacitus Populi consensus, Suar. de Leg. lib. 7. cap. 3. n. 8.*

117 Actus ad inducendam consuetudinem debent fieri, vel à toto Populo, vel saltem à majori illius parte, *L. 5. tit. 2. p. 1.* nec enim satis est ad inducendam consuetudinem, quod aliqui de Populo consentiant, *C. 8. D. 8.* Nam major pars indicat Populi consensum, *L. 19. ff. ad Municip. C. 1. de His, quæ sunt à major. Suar. de Leg. lib. 7. cap. 9. n. 12.* nec potest consuetudo propter aliquorum ignorantiam impediri. *Greg. Lop. in l. 5. tit. 2. p. 1.* debentque tales actus esse publici, & notorii, uniformitèr exerciti: Nam ex deformitate actuum non potest percipi, in quid Populus consentiat: liberè, non per metum, vel per ignorantiam, sed cum notitia Legis contrariæ exerceri debent: nec aliter consensus Populi haberi, nec innovescere potest, ut det consuetudini vim Legis, *L. 2. l. 3. l. 5. tit. 2. p. 1.* Nam qui errat, cogitur, vel ignorat, non consentit, *L. 15. ff. de Jurisdic. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 10. 11. & 12. Gonz. in c. 1. h. t. n. 11.* Etiam debent fieri animo inducendi obligationem, si præter Legem: vel abrogandi Legem, si contra Legem fiant: hoc est, quod eo animo fiant: ut credat Populus, se jus habere, & in posterum illud intendat facere. Si non animo inducendi obligationem, sed ex quadam devotione frequententur actus, non erit consuetudo

Lex

Lex obligans, ut patet ex usu immemoriali asperiones aquæ lustralis ad ingressum Ecclesie, sumendi cineres in Quadragesima initio, accipiendi ramos in Dominica Palmarum, salutationis Angelicæ ad pulsum campanæ, & alia hujusmodi: ad quæ nulla est obligatio, quia actus agentium non operantur, ultra agentium intentionem, *L. 19. ff. de Rebus credit. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 18. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 14. n. 6.* Quando consuetudo sit obligatoria, vel non, relinquatur decidendum Judicis arbitrio; *arg. c. 4. §. 1. de Offic. delegat. qui esse obligatoriam colligit ex eo, quod consuetudo sit rei gravis, & difficilis, & servata uniformitèr à Populo, quod Prælati puniant transgressores: si Republicæ multum conferat; si viri prudentes, & timorati malè sentiant de violatoribus, & populus ex transgressione scandalicetur: in dubio autem non est præsumenda obligatio, L. 99. ff. de Verb. oblig. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 15. n. 13.* non tamen requiritur necessario, quod sit introducta per actus judiciales, nec quod sit approbata in iudicio contradictorio: quamvis si hoc fiat, facilius, & firmius probatur: Et sic sunt intelligendæ, *L. 34. ff. de Legib. l. 5. tit. 2. p. 1.* quia hæ qualitates non assignantur in *C. fi. h. t. L. 32. ff. de Legib. l. 1. l. 2. l. 3. l. 4. tit. 2. p. 1.* Sic *Greg. Lop. in dict. l. 5. Suar. de Legib. lib. 7. cap. 11.* contra *Burg. de Paz, & alios.*

118 Ut consuetudo habeat vim Legis, tria requiruntur. 1. quod sit rationalis. 2. quod tempore à Lege definito præscribatur. 3. quod consensus Principis concurrat. Consuetudo ergo debet esse rationalis; vel positivè, vel saltem negativè, *C. fi. h. t. c. 2. eod. in 6. L. 2. C. Quæ sit long. consuet. ibi: Verum non usque adeo sui valitura momento, ut aut rationem vincat, aut Legem.* Intellige: Naturalem; ex *D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 3. ad 1. ibi: Nulla consuetudo vim Legis obtinere potest contra Legem Divinam, vel Legem naturalem.* Si rationalis non sit, non consuetudo, sed corruptella dicitur: quæ proinde statim debet radicibus evelli, *C. 3. D. 8.* nec tempore immemoriali præscribitur, *C. fi. h. t.* Nec potest introduci consuetudo contra Jus Naturale, v. g. si esset contra pietatem parentibus debitam scilicet, ut ulimenta ipsis negarentur. Si tamen esset contra jus Gentium, licèt vix possit concipi, quomodo non sit irrationalis, si utilis sit, valida erit,

Greg. Lop. in 5. tit. 2. p. 1. Nec contra Jus Divinum potest induci, v. g. si sit in contemptum religionis, vel cederet in diminutionem cultus Divini. Nec valet ea, quæ gravamen infert Ecclesie; *C. 1. h. t.* nec valet consuetudo de eo, quod dictum Populi, in causis Ecclesiasticis pro sententia habeatur, *C. 3. h. t.* nec consuetudo cedens in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ, v. g. quod ejus censura impunè violentur, vel non serventur, etiam in loco exempto, *C. 5. h. t.* vel quod ejus immunitas contemnantur, vel disipentur ejus bona: vel quod simplex Sacerdos conferat Sacramentum Confirmationis. *C. 4. h. t.* vel quod Abbas exemptus sine licentia Pontificis possit in aliam Abbatiam transferri, *C. 7. h. t.* Nec valet consuetudo, quæ Capitulum, sive Collegium Canonicorum velit, posse consuetudines antiquas, & approbatas Ecclesie absque consensu ordinarii immutare, cum plerumque novitates discordiam pariant, *C. 9. h. t.* Nec quæ inducit libertatem peccandi, concedendo impunitatem peccandi, *C. 10. h. t.* Nec quod quis sine dispensatione Pontificis possit habere duos personatus, dignitates, vel prebendas, *C. 1. h. t. in 6.* Nec quod ab Officiali Episcopi ad Episcopum appelletur, *C. 2. h. t. in 6.* Uno verbo: omnis consuetudo, quæ bono communi, bonis moribus, vel Ecclesie est contraria, reprobat: & præcipuè illa; quæ ut corruptela excluditur à Lege: ut in *C. 7. c. fin. h. t.* & alibi.

119 E contra vero erit rationalis consuetudo, quæ nullo modo ex dictis irrationalis sit: quod si adhuc dubitetur, standum est iudicio viri prudentis, Judicis, scilicet, in foro externo, confessarii in foro interno, & Doctoris in Consilio ferendo, *Suar. de Legib. lib. 7. cap. 6. n. 15.* Quando verò reprobat consuetudo, quæ Sacris Canonibus est contraria intelligitur de ea, quæ vel irrationalis est, vel non legitime præscripta, *C. 3. c. 7. h. t.* Nam si solum dispositioni positivæ Sacrorum Canonum sit contraria, non debet reprobari: cum ipsa consuetudo possit jus Canonicum, & Legem Ecclesiasticam abrogare, & tollere, *C. fin. h. t.* etiam quoad sacramentalia, & ceremonias sacramentales, non substantiales, nec à Christo D. præscriptas, cum solum sint juris Ecclesiastici, *C. 80. de Consecr. D. 4.* Nam talis consuetudo, vel positivè cedit in bonum commune, vel saltem negativè, quatenus ejus observantia conducit ad extermina-

tio-

tionem litium, & pacem Reipublicæ, L. 2. l. 3. l. 5. tit. 2. p. 1. & *ibid.* Greg. Lop. Nec ex eo præcisè, quod consuetudo sit contra Legem (quæ debet esse rationalis, C. 2. D. 4.) irrationalis erit: quia bene potest rationalis esse, etiam contra priorem Legem, sicut Lex posterior potest esse rationalis contra Legem anteriorem, ut constat ex ratione, *Text. in c. 8. de Consanguin.* *ibi: Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum, statuta quoadmodumque varientur humana, præsertim cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit.*

120 Consuetudo, utpotè vim Legis habens potest abrogare Legem, quoad poenam, scilicet ordinariam, à Lege stabilitam, manente obligatione, quoad culpam: sicut potest induci, ut obligans quoad poenam, & non quoad culpam, *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 19. n. 3.* Et patet ex *Extr. Ambitiosa de Rebus Eccles. non alien. in. com.* ubi variè apponuntur poenæ, quæ usu non sunt admittæ, manente Legis obligatione, & dispositione. Etiam potest consuetudo abrogare Legem irritantem, & formam actui præscribentem, potestque impedimenta irritantia inducere, & inducta jure humano tollere, C. 3. de *Cognat. spir.* sicut per Legem id ipsum fieri posset, *Suar. de Legib. l. 7. cap. 16. Sanch. de Matr. lib. 7. D. 4. n. 14.* contra *Abbat. Hostiens. Syll. & alios.* Nec obstant *Text. in c. 5. de Consang.* *ibi: Ne autem inter gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præsumptos Ecclesiasticæ districtione punire, non obstante consuetudine, quæ dicenda est potius corruptela,* quod de consuetudine nondum legitime præscripta intelligendum est, vel dicendum est, quod ibi reprobatur consuetudo antiqua; sed non tollit, quod ex nova causa possit consuetudo induci, quæ pro aliis circumstantiis, rationalis sit. Consuetudinem irritantem matrimonia debere esse Laicorum simul, & Clericorum tenet *Sanch. de Matr. lib. 7. D. 4. n. 11.* negant alii cum *Castrop. tr. 3. D. 3. p. 4. §. 4.* quia etsi introducta sit à solis Laicis: vim habet ex consensu Pontificis. Sic consuetudo de jejuniis inducta à Laicis etiam Clericos obligat ex consensu Episcopi, *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 16. num. 13.*

121 Secundum requisitum est, quod consuetudo sit legitime præscripta: & quidem ad abrogandas Leges Civiles, decennium sufficit; ut ex *L. 32. ff. de Legib.*

L. fin. C. Quæ sit long. consuet. deducunt *com. DD.* Et idem tempus sufficit ad inducendam consuetudinem Ecclesiasticam, quæ sit præter jus: *Suar. de Legib. lib. 7. cap. 15. n. 2.* Si vero consuetudo sit contra Legem & Ecclesiasticam necessarii sunt quadraginta anni ad ejus præscriptionem, *arg. C. 4. c. 6. c. 8. de Præscript. Suar. de Leg. lib. 7. cap. 18. n. 12.* *Greg. Lop. in L. 5. tit. 2. p. 1. cum aliis pluribus contra aliquos.* Sed cum hoc tempore simul debet titulus adesse ad præscriptionem, quod si titulus desit, tempus immemorabile requiritur, C. 1. de *Præscript. in 6.* Numerus actuum ad inducendam consuetudinem, cum non sit à jure assignatus, arbitrio Judicis relinquatur; *arg. C. 4. §. 1. de Offic. deleg.* Sed cum consuetudo dicat frequentiam actum, & quod semel, aut bis fit, non dicatur fieri frequentè, sed solum id quod assiduo fit, *L. 15. §. 22. ff. de Injuriis*, indè est, quod actus ad consuetudinem inducendam debent esse aliquoties repetiti. Idem tempus, quod sufficit ad præscriptionem, præsentè Legislatore, sufficit, & eo absente. Si verò Princeps puniat Legis transgressorem, vel Populus vel major pars ageret, licet unico actu, contra consuetudinem, hæc interruptetur, nec vim Legis posset inducere, *Suar. de Legib. l. 7. cap. 8. n. 15.* Potest aliquando consuetudo non præscripta Legem abrogare, *D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3.* nec tunc requiritur aliquod tempus determinatum; & idè arbitrio viri prudentis relinquatur, quado credatur, Principem, qui talis consuetudinis debet esse conscius consensisse: quia vis, quam talis consuetudo habet, à Principis voluntate provenit; nec, est contra ipsum, nec minuit ejus libertatem ad consuetudinem abrogandam, & antiquam Legem restituendam, cum bono publico id judicet expedire: & hæc consuetudo per consensum Principis per modum conniventia inducitur: quia Princeps, quasi conniventibus oculis consentit, *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 18. ex n. 17.* Et si potest intelligi, *L. 3. l. 5. tit. 2. p. 1.* Ubi ad consuetudinem requiritur consensus personalis Principis. Consuetudo universalis per aliam consuetudinem universalem contrariam legitime præscriptam abrogatur; nam sicut Lex per aliam Legem tollitur, sic consuetudo, quæ vim Legis habet, per aliam consuetudinem abrogari potest. Consuetudo particularis solum abrogat pro eo loco, in quo est introducta. Etiam consuetudo abrogatur per-

Le-

Legem posteriorem ipsi directè contrariam, ita tamen ut Lex universalis consuetudinem universalem tollat, non verò consuetudinem particularem, C. 1. h. t. in 6. l. 6. tit. 2. p. 1.

122 Tertium requisitum ad consuetudinem inducendam est consensus Principis, *L. 3. l. 5. tit. 2. p. 1.* non tamen requiritur consensus personalis Principis, vel Sæcularis, vel Ecclesiastici; adè ut ipso nihil de novo sciente, de tali consuetudine, hæc possit induci; allàs raro, vel numquam posset consuetudo induci. Nam si ipse consentiret in ipsam, tunc ab ipso consensu Principis haberet unicè vim, & potius, quam consuetudo, Lex dicenda esset, sufficit enim consensus Legalis, quem Princeps generalitèr explicat in jure quo consuetudini legitime præscriptæ dat vim ad inducendam, vel abrogandam Legem, in *c. fin. h. t. L. 32. ff. de Legib. l. 6. tit. 2. p. 1.* *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 13. n. 7.* *Gonz. in c. 1. h. t. n. 12.* & alii *com.* Si verò Princeps videat, suam Legem violari, & taceat, censetur, eam per modum conniventia revocare, *D. Th. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3.* dummodò moralitèr constat, tolerantiam non esse tantum permissivam, ita, ut quasi coactus taceat: nam ut dicitur in *C. 18. de Præbend. Multa per patientiam tolerantur, quæ si deducita fuerint in iudicium, exigente justitia, non debeant tolerari:* debet ergo illa conniventia esse operativa, & approbativa: quod attentis rationalitate consuetudinis, & aliis circumstantiis constabit, *Suar. de Leg. lib. 7. cap. 13. n. 12.*

123 Si in Lege ponatur hæc clausula: *Non obstante quacumque consuetudine.* Si ad consuetudinem anteriorem referatur, ut in *C. un. de Cleric. non resid. in 6.* Solum de anteriori intelligitur: non tamen prohibetur consuetudo in futurum. Nam solum excluditur consuetudo, quæ Legi, quæ nunc fit resistit: & sanè certum est, quod consuetudo futura nunc non resistit Legi, *Suar. de Legib. lib. 7. cap. 7.* Hæc clausula regularitèr non tollit consuetudinem immemorabilem, nisi irrationalis, vel iniqua sit, vel de ea fiat expressa mentio, ut in *Trid. sess. 23. de Ref. cap. 6.* *Suar. de Leg. lib. 7. cap. fin. Barbos. in Clausul. claus. 87. n. 8.* cum aliis, quavis alii dissentiant. Quando verò hæc clausula generalitèr loquitur, cum Lex ex sua natura in futurum ordinetur, C. 2. de *Constit. l. 7. C. de Legib. etiam ad futuram consuetudinem extenditur: quæ quidem ut expressè, & positivè destituta Legisla-*

toris consensu, contra Legem nequit prævalere, *Barb. de Clausul. claus. 87. n. fin.* Sic in *l. 5. tit. 2. p. 1.* dicitur: *La costumbre, que el Pueblo quiere poner, è usar della, ha de ser con derecha razon, è non contra la Ley de Dios, ni contra Señorio, ni contra Desecho Natural, ni contra pro Communal.* Et *Greg. Lop. ibid. v. Contra Señorio.* Ait: non valet consuetudo contra majoriam Regis, & Regni, seu contra supremam jurisdictionem. Sic nec Regius Patronatus Indiarum, nec ejus usus potest præscribi, quacumque consuetudine, cum hoc expressè prohibeatur in *L. 1. tit. 6. lib. 1. R. Iná. Villaroel de Regim. Eccles. p. 2. q. 19. art. 1. Solorz. Frasso, & alii,* ac proindè contra Leges tal clausula mutatas, nec consuetudo immemoralis prævalet, *Aceved. in l. 3. tit. 1. lib. 2. R. Cast. n. 21.*

124 Quamquam aliqui DD. pro regula generali, deducit ex *C. 26. de Verb. sign.* tradant, consuetudine immemorabili, omnia illa posse acquiri, quæ concedi possunt, per Principis privilegium, non extenditur hæc regula ad illum casum, quo quis est incapax, aliquid possidendi independentèr à privilegio, per quod habilitatur. Hinc Laicos nunquam potest per quacumque consuetudinem acquirere jus decimandi: quia sine possessione præscripto non procedit, *C. 3. de Reg. jur. in 6.* Et licet lapsus temporis immemoralis etiam simul cum fama nullum jus tali personæ incapaci tribuat, fundat tamen præsumptionem privilegii, ut in tali juri possit continuare, donec contrarium probetur. Allegans consuetudinem, cum sit quid facti, & factum non præsumatur, nisi probetur, debet illam (si notoria non sit, nec ordinem judicium respiciat) plenè probare saltem per duos testes; *arg. C. 23. de Testib.* Nec sufficit, quod aliquis Doctor de illa in suis scriptis testetur: quia quæ facti sunt plerumque etiam prudentissimos fallunt, *L. 2. ff. de Jur. & fact. ignorant.* Demum traditiones, quæ scilicet, ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditæ ad nos usque pervenerunt omninò tenendæ sunt. *Apost. ad Thessalon. 2. Trid. sess. 4.* Tales sunt: quod Deus solus sit Autor utriusque Testamenti: quod verus sensus Scripturæ solum sit in Ecclesia Romana: quod Symbolum Apostolorum sit verum Dei verbum Canonicum, & legitimum: quod parvuli sunt baptizandi: quod baptizati ritè ab

Ha-

Hæreticis non sunt re baptizandi: quod in baptismo tres Personæ sunt exprimendæ: quod Mater Dei semper fuerit Virgo: quod aqua benedicatur, quod fons Cruce signetur, quod aqua in Calice miscetur: quod Eucharistia à jejuniis sumatur: quod diebus festis à servilibus abstineatur. Et similia. Etiam traditiones Ecclesiasticæ servari debent: ut solemnis ratio Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, C. 5. D. 11. C. 6. de Celebrat. Missar.

TIT. V.

De Postulatione Prælatorum.

125 *Postulare* aliquando significat, *advocare in iudicio*, ut in *tit. de Postulando*. Sed in præsentî *postulatio* est ejus, qui eligi non potest *concor. Capituli facta superiori peritio*, C. 20. c. 23. de *Elect.* Et *tot. hoc Titulo*, estque adeo affinis electioni, ut sæpè indifferenter una pro alia sumatur, ut in C. 14. D. 63. Et in C. *Valentinianus*, 3. D. 63. ubi loquendo de postulatione D. Ambrosii dicitur: *Cum autem ordinatione Divina Ambrosius nondum baptizatus electus fuisset*. Verè tamen differunt in eo quod eligitur dignus, & habilis ab omni impedimento expeditus: postulatur dignus, inhabilis tamen ex eo, quod impedimentum habeat, C. 6. h. t.

126 Postulatio est duplex: alia *solemnis*; simplex alia. *Solemnis est*, quando dirigitur ad Superiorem, qui potest dispensare. *Simplex*, quando dirigitur ad illum, qui dispensare non potest: imò nec est necesse, quod dispense sed tantum ejus licentia, vel consensus requiritur, ut si aliquis Religiosus assumatur in Episcopum, tantum indiget licentia sui Superioris, nec est necessaria dispensatio, C. 27. c. 36. de *elect.* in 6. l. 24. tit. 5. p. 1. Postulatio simplex apud Superiorem immediatam, à quo habenda est licentia debet interponi: solemnîs apud illum interponitur, qui in impedimento potest dispensare, & qui posset confirmare electionem, si esset electio: quippè admissio postulationis vim Confirmationis habet, & sic postulatus idem jus habet, ac si esset electus, & confirmatus. Et si Ecclesiæ utilitas exigit, potest Pontifex Episcopum consecratum postulatum ad aliam Cathedralè, ad eam acceptandam cogere, C. 35. 7. q. 1. Et licet Superior

non teneatur ex rigore justitiæ postulationem sibi præsentatam admittere, cum ab ejus gratuita dispensatione dependeat, nec sit jus postulato acquisitum, C. 5. h. t. ex debito tamen officii tenetur eam admittere, potestque ad id à Superiori compelli, *Gl. in c. 3. h. t. v. gratia*, L. 24. tit. 5. p. 1.

127 Postulatio etenim cum sit via extraordinaria, & indigeat dispensatione, innitur gratiæ Superioris, C. 5. h. t. secus electio: hæc enim justitiæ innitur, & dat jus electo: nec potest post publicatum scrutinium revocari ab eligentibus, sed faciendâ est collatio. Et ad hoc possunt per Superiorem compelli, C. 58. de *elect.* postulantes verò, antequam Superiori postulationem præsentaverint, illam revocare possunt; quia postulato necdum est jus acquisitum, C. 3. h. t. non verò postquam eam Superiori præsentarunt, ne Superioris iudicium illudatur, aut videatur dependere ab arbitrio postulantium, C. 4. h. t. Denique postulatio est introducta in electionis subsidium, ut qui aliquo impedimento obstante non potest eligi, saltem dispensativè possit ex postulatione ad Prælatum assumi. Qui enim nullum impedimentum habet, non indiget postulari, sed debet eligi. Et licet decens sit, quod eligatur aliquis de gremio Capituli in illius Prælatum; *arg. C. 4. c. 5. 18. q. 2.* non tamen est impedimentum Canonicum, quod sit extraneus, C. 2. de *Electio.*

128 Postulare possunt aliquem in Prælatum, qui possunt eligere, ut est *com. DD. ex C. 4. h. t.* ad eò, ut mandatum ad eligendum, etiam ad postulandum datum censeatur, C. 30. de *Elect.* Et licet aliquando possit postulari, qui non potest eligi, tamen potest accedere, quod aliqui nec eligi, nec postulari valeant, Tales sunt furiosi, amentes, rudes omnino, homicidæ, perjuri, corpore vitati, infames, bigami, spurii, & alii hujusmodi, C. 40. de *Elect.* *arg. C. 10. de Renunt. Greg. Lop. in L. 24. tit. 5. p. 1. v. Señalados, Gonz. in C. fin. h. t. n. 7.* Solum ergo postulantur, qui cum digni sint, solum ex Jure Canonico habent ad electionem passivam impedimentum, & quidem non difficilis dispensationis. Hac ratione Novitius postulatur in Prælatum, C. 13. de *election.* similiter postulantur illegitimi, & qui carent litteratura, ætate, vel ordinibus requisitis, C. 20. c. 22. de *Elect.* l. 24. tit. 5. p. 1. Episcopus tantum electus eligitur, non postulatur ad aliam Ecclesiam, quia conjugium spiri-

tuo-

tuale inter ipsum, & Ecclesiam non est periculis contractum, sed tantum inchoatum. Si verò si conjugium spirituale jam ratum per confirmationem, vel consummatum per consecrationem, etiamsi sit Episcopus *Titularis* tantam, Populo, & Clero carens, quia suam habeat Ecclesiam in partibus in fidelium, qui *Hispani dicitur de anilo* (fortè, quia non Diocesim, sed tantum annullum in signum matrimonii habet) si ad aliam Ecclesiam promovatur, postulandus est, C. 1. c. 2. c. 3. c. 6. h. t. L. 24. tit. 5. p. 1. quia habet impedimentum Canonicum, scilicet, conjugium spirituale, in quo est dispensandum à R. Pontifice, nec primam Ecclesiam, quæ est ejus conjux, potest propria autoritate dimittere, C. 2. de *Translat. Episc.* Cardinales, non Episcopi, & alii Prælati Religionum, cum nullum propriè conjugium spirituale cum suis Ecclesiis habeant, non sunt postulandi solemniter. Sed quia Cardinales sunt specialiter Ecclesiæ Romanæ adstricti, & alii Prælati suis Superioribus, & Ecclesiis sunt devincti, ad eò ut per eorum mortem, Ecclesia vacans dicatur, licet improprè, viduata, C. 41. de *Electio.* ut promoveantur, indigent Superioris licentia, ac proinde postulantur, simpliciter tamen, C. 1. h. t. c. 30. de *Elect.* in 6. Qui vero in aliquibus Ecclesiis, ut in compostellana, cardinales vocantur, cum verè Cardinales non sint, non postulantur, sed eliguntur, C. 57. de *Elect.*

129 *Bonifacius VIII. in C. unic. h. t. in 6.* irritat electionem, & postulationem simul factam, v. g. *eligo postulando; postulo eligendo; eligo; & postulo.* Cum nec vera electio, nec vera postulatio resultet ex ipsis, quin sibi potius invicem adversentur. Sub hac forma: *Eligo, & postulo, prout potest melius de jure valere*, solum, quando probabiliter, dubitatur, utrum quis sit eligendus, vel potius postulandus, valet; sed postulatus, ne in incertum vagetur, debet eligere, vel electionem, vel postulationem, & una via electa, non potest ad aliam redire. In postulatione simplicis; imò & in solemnî debet servari forma præscripta in C. 42. de *Elect.* ita *Innoc. Panor. & alii contra Hostiens.* quia postulatio, ut subrogata electioni, ejus naturam sapit; *arg. C. 41. de Elect.* Et cum ei sit accessoria ejus naturam sequitur, C. 42. de *Reg. jur. in 6.* cum aliis jus nihil speciale statuat pro postulatione faciendâ.

130 Ad postulationem sufficit, si major, & senior pars Capituli consentiat; *arg. C. 1. de His, que à mayor. L. 19. ff. ad Tom. I.*

Municip. nisi concurrat cum electione: hoc est, quod una pars Capituli eligat unum nullo impedimento laborante, & altera pars postulet Canonico impedimento laborantem: tunc enim, ut postulatio prevaleat, requiritur, ut in postulatum concurrant duæ partes Capituli: si verò electus habeat pro se plusquam tertiam partem suffragiorum, prævalet electio postulationi, & acquiritur jus electo, debetque necessariò confirmari à Superiori, C. 40. de *Elect.* quia cum postulatio, quoddammodo gratiosè à Collegio fiat, C. 3. h. t. congruum non est, tot Collegis invititis, alios benignitatem Collegii velis impartiri, illosque ad gratiam faciendam compellere, C. 6. de *Constit. c. 4. 10. q. 2.* ibi: *Cum ratio, & usus obtineat, neminem, cui non vult, contra utilitatem, & rationem cogi de proprio facere beneficium.* Si verò totum Capitulum in quinque compromissarios electionem compromittat, sufficit, quod quis à tribus postuletur, nam illa major pars Capitulum repræsentat, C. 30. de *Electio.*

131 Privatur pro ea vice jure postulandi, & eligendi, (& probabilius, ipso facto, ante sententiam condemnatoriam, licet declaratoria criminis requiratur) qui non expriment in literis postulationis omnia impedimenta, & defectus postulat; *arg. C. 20. de Elect.* C. 2. de *Filiis Presb. in 6.* qui scienter postulant indignum, C. 1. h. t. C. 40. de *Elect.* & illi, qui postquam semel temerè, licet, non scienter, factam postulationem, & rejectam, illam repetunt, C. 2. h. t. & cum delictum tantum suos Authores tenere debeat; *arg. C. 22. de Reg. jur. in 6. L. 22. C. de Penis.* ad contradicentes expressè, licet, non ad tacentes, vel dissimulantes devolvitur in illo casu jus postulandi, & eligendi, C. 2. h. t.

TIT. VI.

De Electione, & electi potestate.

132 *Electio*, sic communiter explicatur: *Est aliquis personæ idoneæ ad Prælationem, vel fratrum Societatem Canonice facta vocatio.* Differ. 1. à postulatione: quia hæc innitur gratiæ, electio justitiæ innitur; 2. à præsentatione: quia hæc competit Laicis, & potest revocari, & præsentari alius. Electio verò non competit Laicis, & dat jus saltem remotum electo. Electio requirit subsequentem confirmationem, præsentatio verò institutionem, 3. à libera collatione: quia